

Cardoso Pires prisbelönt i Portugal

JOSÉ CARDOSO PIRES heter han, den förste mottagaren av det portugisiska författarförbundets nyinstiftade Grande Premio da APE. Priset, säkert ett av Europas största litterära pris vid sidan av det svenska Nobelpriset, utdelas årligen för "en roman eller novellsamling vars första upplaga i sin helhet har publicerats året före prisutdelningen". Cardoso Pires fick årets pris för sin roman *Balada da praia dos Caes* ("Ballad om hundarnas strand"). Ur president Eanes' hand kunde han motta prissumman: 750 000 escudos (motsvarar ungefär 70 000 svenska kronor).

Det portugisiska författarförbundet har delat ut många litterära pris för, men aldrig något av denna storlek. Under 60-talets sista skälvandande år av fascistiskt styre utdelade man ett pris till Luandino Vieira för "Luandina", en bok som avslöjade kolonialkriget i Angola. Det fick regimen att stänga författarförbundets lokaler och förbjuda dess verksamhet.

Men efter nejlikornas april 1974 vågar författarna åter tråda fram i ljuset. José Cardoso Pires är bara en av många som framlevde sina mest aktiva dagar utomlands. Själv tillbringade han de svåra åren under 60-talet i England. Tillbaka i Portugal känner han sig fri att skriva det han vill, "även om det är ett rent helstike att klara sig ekonomiskt, som du vet". Men han tillägger snabbt: "Priset ska väl hjälpa mig att betala av en del gamla skulder, om inte annat."

Jag träffar José Cardoso Pires en varm försommar dag på O Jornals redaktion mitt i centrala Lissabon. Cardoso Pires hittar man lättast där. Inte för att han arbetar på O Jornal, nej då, men det är O Jornal som har publicerat hans prisbelönta roman! Där har han vänner.

— Min roman berättar om fascismens tragedier. Jag ville skriva en fiktiv bok, byggd på

verkliga händelser. 1961 kom jag över ett dokument som berättade om varför en man hade mördats under mystiska omständigheter. Då vågade jag inte skriva romanen, för jag visste att fascismen hade kunnat utnyttja den till sin fördel! Dokumentet visade nämligen att en motståndsmann hade mördats av en annan motståndsmann! Det ville jag inte skriva om då. Först efter 1974 kände jag att hela sanningen kunde berättas.

Så här förhöll det sig: fyra personer som varit inblandade i ett revoltförsök sitter inspärrade i ett hus. De har kommit dit sedan de lyckats fly ur fängelset. De är efterlysta och väntar nu på stöd utifrån. Ja, de väntar rent av på revolutionen!

— En av dem, kaptenen Almeida Santos, drivs till vansinne av isoleringen. Och då urartar allt: han mördas av den fd officeren, läkaren Jacques Valente och korpralen Gil, efter medgivande av älskarinnan Filomena. Offret grävs ner på en strand, strax norr om Lissabon.

Och där har vi också upprinnelsen till min roman: en dag grävs liket upp av vilda hundar. Mordet avslöjas, men till en början tror vi alla att det är den politiska polisen, PIDE, som ligger bakom. Den mördade är ju kommunist och motståndsmann. Men för mig förändras allt i samma ögonblick som jag får dokumenten kring mordet. Jag får dem av mördaren själv, eftersom han vill att jag ska skriva om händelsen!

— Du kan se skildringen av vad som händer i detta hus som en skildring av hur det fascistiska samhället fungerar. Rädslan hindrar oss att handla förnuftigt.

Författarförbundets pris har verkligen hjälpt José Cardoso Pires att nå ut med sin roman. Den är nu såld i 30 000 exemplar, radio och TV har uppmärksammat den, och för bara några dagar sedan kunde O Jornal berätta för läsekretsen om hur filmatiseringen av romanen redan kommit i gång. I samma nummer av tidningen samtalar också en av tidningens journalister med författaren och de inblandade i mordhistorien.

— Jag som trodde att publiken inte skulle uppskatta min blandning av fiktion och verklighet!

THOMAS NYDAHL